

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 9716/02

ע"פ 4448/03

בפני :
כבוד השופטת א' פרוקצ'יה
כבוד השופט ס' ג'ובראן
כבוד השופטת א' חיות

המערער בע"פ 9716/02 : מחמד רימאוי

המערער בע"פ 4448/03 : צלאח בן סאלח אדין עלווי

נ ג ד

המשיבה : מדינת ישראל

ערעורים על הכרעת הדין מיום 7.10.2002 ועל גזר הדין (בעניינו של המערער בע"פ 4448/03) מיום 9.4.2003 של בית המשפט המחוזי בירושלים בתיק פ"ח 4073/01, שניתנו על ידי כבוד השופטים י' הכט, מ' רביד ו- י' צבן.

תאריך הישיבה : לי בסיון התשס"ט (22.06.09)

בשם המערער בע"פ 9716/02 : עו"ד לאה צמל

בשם המערער בע"פ 4448/03 : עו"ד מנחם בלום

בשם המשיבה : עו"ד אפרת ברזילי

פסק-דין

השופטת א' חיות:

ביום 17.10.2001 נרצח בירושלים השר רחבעם זאבי ז"ל (להלן: השר זאבי).
המערער בע"פ 9716/02, מחמד רימאוי (להלן: רימאוי) הורשע בבית המשפט המחוזי

בירושלים (השופטים י' הכט, מ' רביד ו- י' צבן) בביצוע מעשה הרצח, עבירה לפי סעיף 300(א)(2) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין או החוק), והמערער בע"פ 4448/03, צלאח עלווי (להלן: עלווי, וביחד: המערערים), שעמד לדין יחד עמו הורשע בסיוע לרצח, עבירה לפי סעיף 300(א)(2) לחוק העונשין בצירוף סעיפים 31 ו-32 לחוק. בעקבות הרשעתו ברצח גזר בית המשפט המחוזי על רימאוי מאסר עולם, ואילו על עלווי נגזרו 12 שנות מאסר לריצוי בפועל (בניכוי ימי מעצרו) ושנתיים מאסר על תנאי.

בע"פ 9716/02 מערער רימאוי על הרשעתו בעבירת הרצח וטוען כי תחת הרשעתו בעבירה זו היה על בית משפט קמא להרשיעו בעבירה של סיוע לרצח. בע"פ 4448/03 משיג עלווי על הרשעתו בעבירת סיוע לרצח וטוען כי היה על בית המשפט המחוזי להרשיעו בעבירה של סיוע לאחר מעשה. לחלופין מלין עלווי על חומרת העונש שנגזר עליו.

שני הערעורים נשמעו במאוחד.

כתב האישום

1. עובדות המקרה אשר רובן ככולן לא היו שנויות במחלוקת הן אלה: בתחילת חודש אוקטובר 2001 נפגש רימאוי ברמאללה עם חמדי קורעאן (להלן: קורעאן), מי שהיה בתקופה הרלבאנטית לאישום פעיל בארגון הטרור "החזית העממית לשחרור פלסטין" (להלן: החזית העממית). באותה פגישה הציע קורעאן לרימאוי להשתתף עמו בביצוע פיגוע בו תירצח אישיות ישראלית בכירה, ורימאוי מצידו הביע את הסכמתו לכך ואף הסכים כי משמעות הדברים הינה גיוסו לחזית העממית. בין השניים סוכם כי קורעאן ימסור לרימאוי את תוכנית הפיגוע בשלב מאוחר יותר וכשבועיים לאחר מכן, ביום 15.10.2001, נפגשו רימאוי וקורעאן במסעדה ברמאללה עם באסל אסמאר (להלן: אסמאר), שהיה אף הוא פעיל בחזית העממית בתקופה הרלבאנטית לאישום, ועם אדם נוסף אשר הוצג לרימאוי כמי שממונה על קורעאן בחזית העממית (להלן: הפעיל הבכיר). במהלך הפגישה מסר קורעאן לפעיל הבכיר כי השלושה – קורעאן, אסמאר ורימאוי - יבצעו את הפיגוע ובתגובה ציין הבכיר כי עליהם לנקוט משנה זהירות משום שמדובר ב"פיגוע גדול ומסוכן".

2. ביום המחרת (16.10.2001) נפגש קורעאן עם עלווי וביקש ממנו כי יאפשר לרימאוי ללון בביתו שבעזריה באותו הלילה וכן כי יאפשר לו להחנות ליד ביתו כלי

רכב שימש אותו. זמן קצר לאחר מכן (בסמוך לשעה 16:00) נפגשו קורעאן, אסמאר ורימאוי במסעדה ברמאללה ובין השלושה סוכם כי הם ישתמשו בשני כלי רכב לביצוע הרצח - רכב מסחרי תוצרת "קאיה" (להלן: הרכב המסחרי) ורכב פרטי שרימאוי ישכור. לצורך השכרת הרכב מסר קורעאן לרימאוי באותה פגישה סכום של 1,500 ש"ח. רימאוי שכר רכב פרטי מסוג "פיאט פונטו" (להלן: הרכב הפרטי) ולאחר ששני כלי הרכב היו בחזקתם הגיעו קורעאן, אסמאר ורימאוי לרחבת החניה הסמוכה לבית המלון היאט שבירושלים (להלן: המלון) שם הראה קורעאן לרימאוי מקום המיועד לחניית כלי רכב והנחה אותו להגיע עם הרכב המסחרי למלון למחרת בשעות הבוקר, להחנותו במקום המיועד ולהמתין שם בעת ביצוע הרצח. קורעאן הראה לרימאוי במעמד זה תת מקלע מסוג "עוזי" (להלן: תת המקלע) אותו החביא מתחת לתא הכפפות של הרכב המסחרי והנחה אותו "לאבטח את פעולות הרצח והמילוט מיד לאחריו... [ו]לפתוח באש על כל מי שינסה להפריע להם לבצע את הרצח, או שירדוף אחריהם לאחר ביצועו" (סעיף 5 לכתב האישום).

3. קורעאן ואסמאר שהו במלון במהלך הלילה שקדם לביצוע הרצח ואילו רימאוי נסע ברכב המסחרי לביתו של עלווי ולן שם. בשלב זה עדכן רימאוי את עלווי כי הוא וקורעאן מתכוונים לבצע למחרת היום פיגוע רצח גדול וכי לשם כך הוטמן תת המקלע ברכב המסחרי. רימאוי ביקש מעלווי כי יסייע לו למחרת בשעות הבוקר להגיע ברכב המסחרי אל אזור המלון וזאת בדרכים שאין בהן מחסומים משטריים. עלווי נענה לבקשה זו ולמחרת היום (17.10.2001), בסמוך לשעה 06:00 בבוקר, הסיע את רימאוי ברכב המסחרי לירושלים בדרך עפר בה לא היו מוצבים אותה עת מחסומים. משהגיעו השניים לראס אלעמוד יצא עלווי מן הרכב ורימאוי אמר לו כי בכוונתו לחזור לביתו (של עלווי) מיד לאחר הרצח. לאחר מכן נסע רימאוי בגפו אל חניון המלון, החנה את הרכב המסחרי במקום שעליו הצביע קורעאן והמתין שם.

4. באותו הזמן (בשעה 06:50 או בסמוך לכך) ארבו קורעאן ואסמאר לשר זאבי בקומה השמינית של המלון בה שהה השר אותה עת כשהם מצוידים באקדחים, ומשהבחינו בו בפתח דלת הכניסה לקומה קראו בשמו בעברית. השר זאבי פנה אל השניים ואז ירה לעברו קורעאן מטווח קרוב מספר יריות אשר פגעו בראשו ופצעו אותו פצעים אנושים שגרמו למותו זמן קצר לאחר מכן. קורעאן ואסמאר נמלטו מן המקום ברכב הפרטי וסימנו לרימאוי, שהמתין כאמור ברכב המסחרי, לבוא בעקבותיהם. רימאוי לא הצליח להתניע את הרכב המסחרי ועל כן נמלט מן המקום במונית אל שער שכם. משם הגיע רימאוי לביתו של עלווי, ובמקביל הגיעו לשם ברכב הפרטי גם קורעאן ואסמאר. קורעאן ואסמאר סיפרו לעלווי כי רצחו את השר זאבי ועלווי, מצידו,

הסכים להסתירם בביתו ואף רכש עבורם מוצרי מזון. קורעאן, אסמאר ורימאוי הסתתרו בביתו של עלווי כיממה ולמחרת יום הרצח בסמוך לשעה 02:00 לפנות בוקר נמלטו השלושה מן המקום בשל החשש כי כוחות הביטחון יגיעו אליהם.

גרסת המערערים והדיון בבית המשפט המחוזי

5. בתגובה לכתב האישום לא כפרו המערערים בכך שהשר זאבי נהרג כתוצאה מן היריות שנורו לעברו אך כפרו בהיעדר ידיעה בהיותם של קורעאן ואסמאר חברים בחזית העממית. כמו כן הכחיש רימאוי מעורבות ברצח וגרסתו הייתה כי הוצע לו לשמש נהג מילוט בפיגוע שיבטיח את הימלטותם של מבצעי הפיגוע מן הזירה ויחפה עליהם אם תיפתח לעברם אש. לצורך כך, לטענת רימאוי, הוא נתבקש להמתין מחוץ למלון ברכב המסחרי שהיה ברשותו בין השעות 06:30 עד 07:00 בבוקר. עלווי מצידו טען כי לא ידע מראש על הכוונה לרצוח את השר זאבי ולכן יש לראותו לכל היותר כמי שסייע למבצעי הרצח לאחר מעשה.

6. חומר הראיות שהוגש לבית משפט קמא על ידי המדינה, בהסכמת המערערים, כלל את הודעותיהם במשטרה וכן דו"חות בדיקה וחוות דעת של מומחים באשר לממצאים שנמצאו בזירת הרצח. יצוין כי בהודעות אלה מסר עלווי פרטים שונים שלא נזכרו בכתב האישום, ובין היתר ציין כי סייר עם קורעאן בירושלים שבוע לפני הרצח על מנת להראות לו היכן מוצבים כוחות הביטחון והמחסומים באזור; כי קורעאן סירב לבקשתו להצטרף לחזית העממית משום שהיה בן יחיד; כי קורעאן סיפר לו על פיגועים בהם השתתף בעבר; וכי ארבעה ימים לפני הרצח מסר לקורעאן נשק שלא נעשה בו שימוש לביצוע הרצח.

בתום פרשת התביעה הודיעה באת-כוח המערערים כי היא מסתפקת בהודעות שהוגשו, ובחרה שלא להעיד את המערערים. בשלב זה קיבלו הצדדים את הצעת בית המשפט לפיה יוכרע התיק בהתבסס על סיכומי הצדדים בכתב אשר יתייחסו לשאלה היחידה השנויה במחלוקת והיא האם מעשיהם של רימאוי ועלווי, כמתואר בהודעותיהם, מבססים את הרשעתם בעבירות בהן הואשמו (רצח וסיוע לרצח, בהתאמה) או שמא יש לקבל את טענת ההגנה ולהרשיע את רימאוי בעבירה של סיוע לרצח ואת עלווי בעבירה של סיוע לאחר מעשה.

7. בהכרעת הדין שניתנה ביום 7.10.2002, אימץ כאמור בית המשפט המחוזי את עמדת המשיבה והרשיע את רימאוי בעבירה של רצח ואת עלווי בעבירה של סיוע לרצח. אשר לרימאוי קבע בית משפט קמא כי יש להרשיעו בעבירת הרצח ולא בעבירה של סיוע לרצח משום שהיה שותף לתכנית הרצח מהרגע שבו קרמה עור וגידים. בית המשפט ציין כי רימאוי ידע שקורעאן הוא חבר בחזית העממית (וייתכן שאף ידע כי אסמאר חבר בארגון); השתתף בישיבות בהן תוכנן לרצוח שר בכיר בממשלה; התגייס מרצונו לחזית העממית על מנת שיוכל ליטול חלק בתכנון הרצח ובמימושו ואף ערך סיור מקדים סמוך למלון בו בוצע הרצח. בית המשפט הוסיף וציין כי רימאוי ביצע את חלקו בתכנית הפיגוע לפיה הוטל עליו לאבטח את הימלטותם של קורעאן ואסמאר מן המלון ולהיות ערוך לביצוע ירי בנשק חם ככל שהדבר יידרש כדי להבטיח את הסתלקותם מן המקום. פעולותיו אלה של רימאוי, כך קבע בית המשפט, מלמדות כי הוא היה חלק מן המעגל הפנימי של מבצעי העבירה והן מצביעות על יסוד נפשי של מבצע בצוותא. בית המשפט הדגיש כי העובדה שתרומתו של רימאוי לביצוע הרצח נפלה מזו של קורעאן ושל אסמאר אין בה כדי לשנות ממסקנה זו וכך גם העובדה שלא היה מודע לזהותה של האישיות שהיתה יעד הפיגוע. ובלשונו:

”אמנם הנאשם 1 [רימאוי] לא היה מודע לכל פרטי התכנית, מטעמי מידור שעמדנו עליהם אך, חרף זאת, היה שותף לתכנית. כאמור, לא איכות תרומתו תקבע אם היה מבצע או מסייע, אלא השתתפותו בתכנון לרצוח שר בכיר, למרות שתרומתו לביצוע הרצח נפלה מאיכות תרומתם של קוראן וסאמר. כל אלה מלמדים שהנאשם 1 [רימאוי] היה שותף לתכנון הרצח ולביצועו והיה חלק המעגל הפנימי. אין חשיבות לעובדה שהנאשם 1 [רימאוי] לא ידע את שמו של השר שהיה עתיד להירצח” (פיסקה 42 להכרעת-הדין).

8. אשר לעלווי קבע בית משפט קמא כי יש להרשיעו בעבירת הסיוע לרצח ולא בעבירה של סיוע לאחר מעשה (כטענת ההגנה), שכן עובר לרצח ביצע פעולות עזר שנועדו להקל על ביצועו או לאפשרו. בהקשר זה ציין בית המשפט כי בהודעותיו במשטרה מסר עלווי כי הוא הראה לקורעאן מבעוד מועד היכן מוצבים כוחות הביטחון והמחסומים באזור; כי בערב שקדם לרצח אירח והלין בביתו את רימאוי שסיפר לו כי הוא עומד להשתתף בפיגוע גדול וכי ברכב המסחרי הוטמן כלי נשק. עוד ציין בית המשפט כי ביום הרצח הסיע עלווי את רימאוי אל אזור ראס אלעמוד בדרכי עפר על מנת לעקוף את מחסומי כוחות הביטחון, וכי במהלך הנסיעה הציג לו רימאוי את

המקום בו הוסתר תת המקלע ברכב ואף אמר לו כי הוא ישוב לביתו כעבור שעה. בהתחשב בכך קבע בית משפט קמא כי עלווי היה מודע לכך שהוא מסייע לרימאוי, לקורעאן ולאסמאר לבצע פיגוע גדול וגם אם לא ידע מראש את כל פרטיו ידע כי מדובר ב"יעד מוחשי לפיגוע". משכך קבע בית המשפט כי עלווי משתייך למעגל החיצוני של העבירה כמסייע לרצח.

9. בעקבות הכרעת הדין המרשיעה אותו בעבירת הרצח נגזר דינו של רימאוי (ביום 7.10.2002) למאסר עולם ואילו על עלווי נגזרו (ביום 9.4.2003) שתיים עשרה שנות מאסר בפועל (בניכוי ימי מעצרו) ושנתיים מאסר על תנאי. בגזר הדין הנוגע לעלווי עמד בית המשפט על חומרת העבירה ועל הנסיבות המיוחדות שבהן נעברה והדגיש כי עלווי ידע שהוא מסייע לקבוצת קושרים המתכוונים לבצע פיגוע משמעותי והסכים בחפץ לב לסייע להם. בכל הנוגע לחלקו של עלווי ברצח ציין בית המשפט כי "כאשר מדובר בכנופיה מסוכנת, שאליה הצטרף הנאשם 2 [עלווי], כל בורג הוא חיוני, גם אם הוא בורג קטן" (פיסקה 7 לגזר-הדין), ועוד קבע כי אלמלא התרומה של כל אחד מן הקושרים ובהם עלווי לא היה הרצח יוצא אל הפועל וכי ככל שמטרת הקשר חמורה יותר כך יש להתייחס לכל אחד מחבריה בחומרה רבה יותר. יחד עם זאת ראה בית המשפט להתחשב בנסיבותיו האישיות המיוחדות והקשות של עלווי וציין כי בגינן אין הוא ממצה עמו את הדין.

טענות המערערים

10. רימאוי טוען כי לא היה מקום להרשיעו בעבירת הרצח. לטענתו שגה בית המשפט בקובעו כי הוא היה שותף לתכנון הרצח בעת שתכנית זו קרמה עור וגידים ולגישתו מסקנתו של בית משפט קמא בהקשר זה אינה נתמכת בחומר הראיות. רימאוי מוסיף וטוען בהקשר זה כי לכל היותר ניתן ללמוד מהודעותיו במשטרה שהוטל עליו תפקיד מוגדר ומצומצם, כמי שאמור לסייע במילוט המבצעים בלא שהיה מודע ליתר פרטי התכנית. כך למשל שב רימאוי וטוען כי הוא לא היה מודע לזהותו של היעד לרצח וכי רק בסמוך למועד הביצוע נמסר לו היכן אמור הדבר להתבצע. רימאוי מדגיש עוד כי הוא לא סיפק לקורעאן ולאסמאר את הנשק ששימש אותם לביצוע הרצח, לא נכנס עמם לזירת האירוע, לא הסיע אותם אליה ובפועל אף לא נדרש בסופו של דבר לסייע להם בעת הימלטותם מן המקום. באשר ליסוד הנפשי הנדרש בעבירת הרצח טוען רימאוי כי יסוד זה לא התקיים אצלו - הוא לא יזם את התכנית ולא התבקש ליטול חלק בגיבושה; לא השתתף בישיבות שבהן נפלה ההחלטה לרצוח; מעולם לא הביע רצון לבצע את הרצח; ולא הייתה לו שליטה כלשהי על קביעת פרטי התכנית. רימאוי מוסיף

ומדגיש בהקשר זה כי העובדה שהיה מוכן לסייע לקורעאן ולאסמאר להימלט מהזירה אינה מהווה ראייה למעורבות נפשית במימוש התכנית, כקביעת בית המשפט המחוזי ועוד הוא טוען כי בתמורה לביצוע חלקו ברצח הובטח לו סך של 200 ש"ח ובכך יש כדי ללמד כי חברי הקבוצה שתיכננו וביצעו את הרצח ראו בו גורם חיצוני לתכנית. על תפקידו השולי בתכנית ניתן ללמוד לדבריו גם מן העובדה שקורעאן ואסמאר לא סייעו לו להימלט מחניית המלון כאשר הבחינו כי הוא אינו מצליח להתניע את הרכב המסחרי בו המתין להם. רימאוי טוען אפוא כי עובדות המקרה, הנסמכות כמפורט לעיל על הודעותיו במשטרה, אינן מוכיחות כי הוא היה שותף למעשה הרצח וכי לכל היותר סייע לביצועו.

11. עלווי, שהורשע כאמור בסיוע לרצח, טוען בערעורו כי אין חולק שניתן היה להרשיעו בעבירה של סיוע לאחר מעשה, אך לגישתו לא היה מקום להרשיעו בעבירה של סיוע לרצח. לטענתו, הוא לא היה שותף לתכנית העבריינית והסיוע שנתן למבצעים עובר לביצוע הרצח היה "מועט ולא משמעותי" והסתכם בהסעת רימאוי לשכונה המרוחקת מזירת הרצח; בסיוע שערך עם קורעאן שבוע לפני הרצח במסגרתו הראה לו היכן מוצבים מחסומי צה"ל באזור; ובהעברת נשק לקורעאן (אשר לא שימש לביצוע הרצח). לטענתו, פעולותיו אלה אינן מוכיחות כי הוא סייע למעשה הרצח, שכן לא היה בהן כדי לתרום לביצוע העבירה, ולכל היותר יש לראותו כמי שסייע למבצעי הרצח לאחר מעשה בשל כך שהתיר להם לשהות בביתו לאחר הביצוע. עלווי מוסיף וטוען כי לא התקיים אצלו היסוד הנפשי הנדרש להרשעה בעבירת הסיוע לרצח וטענתו העיקרית בהקשר זה היא כי לא ידע דבר על פרטיה של המזימה העבריינית לפני שהושלמה. כך לא ידע לטענתו שמטרת התכנית היא לרצוח את השר זאבי, וכל שידע טרם ביצוע הרצח מדברים שמסר לו רימאוי בלילה שקדם לרצח הוא כי ברכב המסחרי הוטמן תת מקלע וכי בכוונת רימאוי להשתתף למחרת היום בפיגוע גדול. עלווי טוען, אפוא, כי הוא לא היה מודע ליסודות עבירת הרצח במקרה דנן ולכן לא ניתן לראותו כמי שסייע בביצועה. לחלופין טוען עלווי כי העונש שנגזר עליו חמור יתר על המידה ואין בו התייחסות מספקת לנסיבותיו האישיות המיוחדות בגינן לטענתו יש להפחית משנות המאסר שנגזרו עליו.

טענות המדינה

12. המדינה מצידה סבורה כי אין להתערב בהרשעתו של רימאוי בעבירת הרצח או בהרשעתו של עלווי בעבירה של סיוע לרצח וכן בעונש שנגזר עליו. אשר להרשעתו של

רימאוי טוענת המדינה כי צדק בית משפט קמא בקובעו שרימאוי הינו מבצע בצוותא של עבירת הרצח נוכח חלקו בתכנית העבריינית והתפקידים שמילא בה ובשל היענותו ורצונו לקחת חלק בתכנית ולקדמה. לטענת המדינה, רימאוי היה שותף לתכנית כולה, ידע מה מטרתה וידע מראש את כל הפרטים הנחוצים למילוי תפקידו במשימה וכן פרטים נוספים הנוגעים לביצועה. לטענת המדינה, אף אם רימאוי לא תיכנן את הרצח ורק שמע מקורעאן על פרטי התכנית, אין בכך כדי לגרוע משותפותו בתכנית העבריינית, לאחר ששמע על המזימה והצטרף אליה מתוך רצון להוציאה אל הפועל. המדינה מוסיפה ומדגישה כי צדק בית משפט קמא בקובעו שרק מטעמי מידור לא נמסרו לרימאוי כל פרטי התכנית וכי די במה שידע ובנכונותו לקחת חלק באירוע כדי לקבוע שהיה שותף לה. עוד מדגישה המדינה כי רימאוי מילא בפועל את תפקידו בתכנית, משום ששהה מחוץ לבית המלון והיה ערוך ומוכן למלט את קורעאן ואסמאר מזירת הרצח תוך שימוש בנשק חם. לטענת המדינה, העובדה שבסופו של דבר לא התעורר הצורך במילוטם של קורעאן ואסמאר מן המלון וכן העובדה שרימאוי לא עשה שימוש בנשק שהיה ברשותו, אף הן אינן גורעות ממעמדו כמבצע בצוותא של הרצח.

המדינה מוסיפה וטוענת כי אף בהרשעתו של עלווי בעבירה של סיוע לרצח אין להתערב. לטענתה, פעולות הסיוע שהגיש עלווי למבצעי הרצח תרמו תרומה ממשית לביצועו, בעוד עלווי מודע לכך שבפעולותיו הוא מסייע לבצע פיגוע גדול. לטענת המדינה, עלווי ידע מראש כי רימאוי אמור להשתתף בפיגוע גדול ואף אירח אותו בביתו ערב הרצח לבקשת קורעאן, אותו הכיר כמי שביצע בעבר פעולות טרור. המדינה מדגישה כי דבריו של עלווי לגבי ניסיונותיו להשיג נשק ולבצע פיגועים, כמו גם דבריו על הנשק שמסר לקורעאן ועל רצונו להתגייס לחזית העממית, תומכים במסקנה לפיה עלווי סייע מרצונו למבצעי הרצח. לטענת המדינה, מעשיו של עלווי תרמו תרומה ממשית לביצוע הרצח עצמו, ועובדה זו כמו גם מודעותו לכך שבפעולותיו הוא מסייע לביצועה של עבירה קונקרטית שאת טיבה ידע גם אם לא את פרטיה, מבססים את אחריותו כמי שסייע ברצח השר זאבי. על כן לטענת המדינה אין מקום לצמצם את אחריותו הפלילית אך ורק לגדרי העבירה של סיוע לאחר מעשה. לבסוף טוענת המדינה כי הטענות החלופיות שהעלה עלווי לעניין חומרת העונש אף הן דינן להידחות בנסיבות העניין.

השתלשלות העניינים לאחר הגשת הערעורים

13. בטרם אפנה לדון בטענות שהעלו המערערים בערעוריהם מן הראוי לעמוד על השתלשלות העניינים מאז הגשתם.

בפתח הדיון הראשון שהתקיים בערעורים ביום 15.3.2004 (בפני השופטים ד' ביניש, א' א' לוי ו- א' גרוניט), התברר כי בידי המדינה מצוי חומר חקירה ששר הביטחון הוציא לגביו תעודת חסיון לפי סעיף 44 לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971 רק לאחר מתן פסק-הדין בבית משפט קמא והגשת הערעורים שבכאן. עוד התברר כי באחד הדיונים שהתקיימו בפני בית משפט קמא הודיעה המדינה כי קיים חומר מודיעיני אשר טרם הוצאה לגביו תעודת חסיון, אך לא דאגה להוצאת תעודת חסיון מתאימה ובאת-כוח המערערים מצידה לא ביקשה לנקוט פעולה כלשהיא בהקשר זה במהלך הדיון בבית משפט קמא. תעודת החסיון הוצאה כאמור רק בשלב הערעורים ומשכך נדחה הדיון בערעורים למועד אחר על מנת לאפשר לב"כ המערערים לעתור באותו שלב לגילויין של הראיות החסויות. עתירה בעניין זה הוגשה ביום 7.5.2004 וביום 15.12.2004 דחה בית משפט זה את העתירה (החלטת השופטת (כתוארה אז) ד' ביניש) בקובעו כי החומר החסוי אינו מכיל פרטים אשר עשויים לסייע בהגנתם של המערערים ומנגד, חשיפתו עשויה להסב נזק ממשי לתפקודו של שירות הביטחון הכללי באיסוף מידע.

14. ביני לביני, נתפסו בריחו בשנת 2006, במהלך מבצע צבאי, המעורבים הנוספים ברצח השר זאבי ובהם קורעאן, אסמאר והפעיל הבכיר (מג'די רימאוי). מעורבים אלה הועמדו אף הם לדין בבית המשפט המחוזי בירושלים באשמת רצח השר זאבי וכן באשמת ביצוע פיגועי טרור נוספים. בית המשפט המחוזי בירושלים הרשיע את קורעאן, אסמאר ומג'די בכל העבירות שיוחסו להם ודינם נגזר למאסר עולם בשל רצח השר זאבי. כמו כן גזר עליהם בית המשפט המחוזי עונשי מאסר נוספים במצטבר בגין עבירות נוספות שבהן הורשעו (ראו: גזר דינו של קורעאן מיום 3.12.2007 וגזר דינו של אסמאר מיום 5.2.2008 - בפ"ח (מחוזי י-ם) 7028/06 - השופטים מ' רביד, א' אפעל-גבאי ו- א' פרקש; וגזר דינו של הפעיל הבכיר מיום 22.9.2008 בפ"ח (י-ם) 516/08 - השופטים י' צבן, ג' כנפי-שטייניץ ו- ר' כרמל).

15. הדיון בערעורים שבפנינו נדחה מעת לעת, בין היתר, בשל בקשות חוזרות ונשנות של רימאוי והמדינה (רובן בהסכמה) לדחיית מועדי הדיונים שנקבעו (ראו: בקשת ב"כ רימאוי מן הימים 4.12.2006, 12.4.2007, 17.4.2007, 24.12.2007 ובקשות המדינה מן הימים 28.1.2008 ו- 14.8.2008). בסופו של דבר התקיים הדיון בערעורים ביום 22.6.2009 ובמהלכו הובאה בפנינו עתירה נוספת שהגישו המערערים (בש"פ 3049/07) לגילוי חומר חקירה חדש שהגיע לידי המדינה לאחר המבצע הצבאי בו נתפסו המעורבים הנוספים ברצח השר זאבי, אשר אף לגביו הוצאה תעודת חסיון.

בפתח הדיון נעתרנו לבקשת המערערים והורינו כי הדיון בעתירה זו ייערך כמקובל בפני מותב של דן יחיד ואילו טענות הצדדים בערעורים לגופם נשמעו בפנינו באותו מועד. עוד קבענו כי ההכרעה בערעורים תינתן לא לפני מתן ההחלטה בעתירה לגילוי ראייה שמא יהא בהכרעה זו כדי להשליך על טענות הצדדים בערעורים שלפנינו. להשלמת התמונה יצוין כי בהחלטתו מיום 5.8.2009 דחה המשנה לנשיאה א' ריבלין את העתירה דנן בקובעו כי מדובר בחומר נקודתי ומצומצם ביותר שאין בו כדי לסייע להגנתם של המערערים ומאידך גיסא, חשיפתו עלולה לפגוע מהותית בתפקודו של שירות הביטחון הכללי בכל הקשור לאיסוף מידע.

דיון

16. הסוגיה אליה נדרש בית משפט קמא בהכרעת דינו והסוגיה המועלית בשני הערעורים שבפנינו, הינה סוגיה משפטית בעיקרה - האם, כטענת המדינה, הודעותיהם של המערערים במשטרה מבססות את הרשעתו של רימאוי ברצח השר זאבי כמבצע עיקרי ואת הרשעתו של עלווי בעבירה של סיוע לרצח, או שמא, כטענת המערערים, יש להרשיע את רימאוי בעבירה של סיוע לרצח ואת עלווי בעבירה של סיוע לאחר מעשה.

ביצוע בצוותא וסיוע לדבר עבירה (ערעור רימאוי)

17. מקום שבו מעורבים במעשה העברייני גורמים אחדים, מבחין הדין הפלילי בין מי שנחשב שותף ישיר לביצוע העבירה (המבצע, המבצע בצוותא והמבצע באמצעות אחר), ובין מי שנחשב שותף עקיף לביצועה (המסייע או המשדל) (ראו: ש"ז פלר יסודות בדיני עונשין 186 (כרך ב', 1987) (להלן: פלר); מרים גור-אריה "צדדים לעבירה – תיקון 39 לחוק העונשין במבחן הפסיקה" מגמות בפלילים – עיונים בתורת האחריות הפלילית 83, 84-85 (אלי לדרמן עורך, התשס"א)). בתיקון מס' 39 לחוק העונשין מתשנ"ד-1994 (להלן: תיקון 39), הוגדרו בסימן ב' לפרק ה' של החוק הצדדים לעבירה ומידת האחריות של כל אחד מהם למעשה העבירה (לסקירת הדין שקדם לתיקון 39 ראו יעקב קדמי על הדין בפלילים 315-356 (חלק ראשון, 2004); וכן: ע"פ 3596/93 אבו סרור נ' מדינת ישראל, פ"ד נב(2) 481, 489 (1998) (להלן: עניין אבו סרור); גבריאל הלוי השותפות לדבר עבירה 273-278 (2008) (להלן: הלוי)). וכך הוגדרו ה"מבצע בצוותא" וה"מסייע" בסעיפים 29(ב) ו-31 לחוק כנוסחו לאחר תיקון 39:

29" (ב). המשתתפים בביצוע עבירה תוך עשיית מעשים לביצועה, הם מבצעים בצוותא, ואין נפקא מינה אם כל

המעשים נעשו ביחד, או אם נעשו מקצתם בידי אחד ומקצתם בידי אחר".

31. מי אשר, לפני עשיית העבירה או בשעת עשייתה, עשה מעשה כדי לאפשר את הביצוע, להקל עליו או לאבטח אותו, או למנוע את תפיסת המבצע, גילוי העבירה או שללה, או כדי לתרום בדרך אחרת ליצירת תנאים לשם עשיית העבירה, הוא מסייע".

וסעיף 32 לחוק העונשין מוסיף וקובע בהקשר זה כי העונש בגין סיוע לעבור עבירה יעמוד על מחצית העונש שנקבע בחיקוק בשל ביצועה העיקרי.

18. ההסדר החוקי שלאחר תיקון 39, אף שהוא כולל הגדרות מפורטות של הצדדים אשר נטלו חלק באירוע עברייני רב-משתתפים ובהם המבצע בצוותא והמסייע, אין בו כדי לספק נוסחה ברורה אחת ויחידה לסימון הקו המבדיל ביניהם (ראו ע"פ 4389/93 מרדכי נ' מדינת ישראל, פ"ד נ(3) 239, 258-255 (1996) (להלן: עניין מרדכי)). לכן ממשיכה סוגיה זו להעסיק את בתי המשפט גם לאחר תיקון 39 והם נדרשים להכריע לא אחת במקרי גבול, תוך התמודדות עם הדילמות המתעוררות בהקשר זה אשר יש הסבורים כי הן מן המורכבות בדיני העונשין (ראו הלוי, עמ' 269, וראו עוד: ע"פ 2796/95 פלונים נ' מדינת ישראל, פ"ד נא(3) 388, 407-406 (1997) (להלן: עניין פלונים); ע"פ 1639/98 דהן נ' מדינת ישראל, פ"ד נה(4) 501, 519 (2001); ע"פ 2111/99 חיירו נ' מדינת ישראל, פ"ד נח(1) 411, 424 (2003) (להלן: עניין חיירו); יורם רבין ויניב ואקי דיני עונשין 504 (2008) (להלן: רבין וואקי)). אחד ממבחני העזר אשר אומצו בפסיקה לצורך האבחנה בין מבצע בצוותא למסייע הוא מבחן השליטה הפונקציונלית (ראו מרדכי קרמניצר "המבצע בדיני העונשין – קווים לדמותו" פלילים א 65, 73-75 (1990); עניין פלונים, עמ' 402-406; עניין מרדכי, עמ' 249-251; ע"פ 2948/03 ברזובסקי נ' מדינת ישראל, פסקה 14 (טרם פורסם, 20.6.2005); ע"פ 3353/03 סלימאן נ' מדינת ישראל, פסקה 6 (טרם פורסם, 5.9.2005); ע"פ 8407/05 אביכזר נ' מדינת ישראל, פסקה 5 (טרם פורסם, 5.7.2007); וראו עוד רבין וואקי, עמ' 505-507). על עיקרי מבחן זה עמד הנשיא א' ברק בעניין פלונים באומרו:

"המאפיין את המבצע בצוותא שהוא אדון לפעילות העבריינית. בידי השליטה הפונקציונלית-מהותית, יחד עם המבצעים בצוותא האחרים, על העשייה העבריינית. הוא חלק מהחלטה משותפת לביצוע העבירה. הוא חלק מהתכנית הכוללת להגשמת הפעולה העבריינית האסורה. הוא פועל עם המבצעים בצוותא האחרים, כך שכל אחד מהם שולט - יחד עם האחרים - על הפעילות כולה. מעמדו ביחס להחלטה לביצוע העבירה הוא של

איש 'פנים'. תרומתו היא 'פנימית'. חלקו הוא מהותי להגשמת התכנית המשותפת... לעניין זה, אין זה תנאי הכרחי או תנאי מספיק, לביצוע בצוותא, שהעושה נוכח במקום העבירה. אין זה תנאי הכרחי, שכן ביצוע בצוותא עשוי להתקיים ללא נוכחות פיזית. מבצע בצוותא עשוי לפעול ב'שלט רחוק', או להימצא במרחק כשומר או מתריע. אין זה תנאי מספיק, שכן נוכחות במקום עשויה להוות אך סיוע (חיצוני) למבצע הפיזי הישיר (המבצע העצמי או המבצע העיקרי). על כן, אין זה תנאי לביצוע בצוותא שהמבצע יקיים את היסודות העובדתיים של העבירה. אפילו לא נתקיימו בו היסודות העובדתיים, עשוי אדם להיחשב כמבצע בצוותא של עבירה. אכן, המאפיין את המבצעים בצוותא הוא שהם מהווים יחדיו יד אחת השולטת על הביצוע" (שם, עמ' 403).

19. בדנ"פ 1294/96 משולם נ' מדינת ישראל, פ"ד נב(5) 1, 25-26 (1998) (להלן: עניין משולם) ציין בית המשפט כי מן הראוי לפתח ולשכלל את מבחן השליטה הפונקציונאלית משום שמתן משמעות סיבתית מכרעת לתרומתו של כל אחד מהמבצעים לביצוע העבירה, עשוי להוציא ממעגל המבצעים בצוותא משתתפים שאין זה ראוי להוציאם ממנו (לביקורת נוספת על מבחן זה ראו הלוי, עמ' 296-301). משכך פותח בעניין משולם "המבחן המשולב" אשר כשמו כן הוא משלב בין מבחן השליטה הפונקציונאלית למבחנים המסורתיים שנקבעו בהקשר זה קרי – המבחן האובייקטיבי הבוחן בהיבט העובדתי האם מעשיו של השותף נכנסו לתחום הניסיון, והמבחן הסובייקטיבי הרואה ביחסו הנפשי של השותף את המקור לאבחנה בין הביצוע בצוותא לסיוע (ראו: עניין משולם, עמ' 24-27; עניין חיירו, עמ' 427-428; ע"פ 5781/01 אעמד נ' מדינת ישראל, פ"ד נח(3) 681, 690 (2004); ולסקירת המבחנים המסורתיים ראו הלוי, עמ' 301-308)). עם זאת ראוי להדגיש כי גם במסגרת המבחן המשולב נשמר למבחן השליטה מעמד בכורה כמבחן עזר לקביעת האבחנה בין פעילות עבריינית של מבצע בצוותא ובין זו של מסייע.

20. במקרה הנדון סבר בית המשפט המחוזי כי חומר הראיות מבסס את הרשעתו של רימאוי בעבירת הרצח כמבצע עיקרי, ולאחר עיון בראיות שהוצגו ובחינתן לאור מבחני העזר שפותחו בפסיקה כאמור, אני סבורה כי קביעה זו בדין יסודה. אכן, רימאוי עצמו לא ירה בשר זאבי ואף לא נכח בקומה השמינית של מלון היאט בעת הירי. אולם, הוא נטל חלק מהותי בתכנון הרצח כמי שהשתתף לצורך כך בלא פחות משלוש פגישות עם מעורבים נוספים שפעלו בתכנון הרצח ובהוצאתו אל הפועל. כמו כן שכר רימאוי בעצה אחת עם קורעאן ואסמאר את הרכב ששימש את השניים כדי להגיע אל זירת הרצח ולהימלט ממנה לאחר מעשה (ת/10 עמ' 2 ש' 1-4: "חמדי [קורעאן] אמר לי שאני אשכור מכונית מחברת עוראבי ונתן לי גם 1,500 שקל. הוא לא אמר לי איזה סוג

מכונית לשכור ואני אמרתי לו שאעשה זאת, ובאותו יום... שכרתי פיאט פונטו לבנה ליומיים ושילמתי על כך 1,500 שקל ואת האוטו שכרתי על שמי...". רימאוי אף ערך יחד עם קורעאן ואסמאר סיור מקדים בסביבת המלון לצורך קביעת המקום המדויק שבו ימתין להם ברכב המסחרי על מנת למלטם מן הזירה ולאבטח את מנוסתם ממנה. הוא בילה את הלילה שקדם לאירוע הרצח בעזריה בכיתו של עלווי, מקום אותו הסדיר עבורו קורעאן על מנת שישמש לו תחנת יציאה ומקום מסתור לקראת ביצוע הרצח. רימאוי אף הגיע כמתוכנן אל חניית המלון כשהוא מצויד בתת מקלע שהוטמן ברכבו והיה נכון למלט את קורעאן ואסמאר מן המקום ולחפות על מנוסתם בירי מתת המקלע, ככל שהדבר יידרש. פעולותיו ומעשיו אלה של רימאוי הקנו לו שליטה על הפעילות העבריינית הנוגעת לרצח ומהם נובעת המסקנה כי הוא אכן השתייך למעגל הפנימי של מתכנני הרצח ומבצעיו, אף אם תרומתו לביצוע העבירה נפלה מזו של קורעאן ושל אסמאר (השוו עניין אבו סרור, עמ' 491). אשר ליסוד הנפשי הנדרש, עולה מהודעותיו של רימאוי כי הוא רצה בהצלחתה של התכנית ופעל למימושה בכוונה תחילה. כך תיאר רימאוי את הפגישה שערך עם קורעאן, כשבועיים לפני הרצח:

"חמדי [קורעאן] אמר לי שאנחנו נעשה פיגוע להרוג מישהו חשוב (שחסי מוהם). חמדי [קורעאן] אמר לי שאני אהיה נהג ואצטרך להסיע את מי שיהרוג מהמקום ואני הסכמתי. חמדי [קורעאן] אמר לי שיתן לי אקדח שיהיה איתי באוטו ושאני אם אצטרך לעזור להם אז גם אני אירה ואני הסכמתי" (ת/9 עמ' 1 ש' 15-18).

רימאוי ידע כי קורעאן הוא חבר בחזית העממית והבין כי הצטרפותו לקשר העברייני משמעה גיוסו לחזית העממית, וכדבריו:

"חמדי [קורעאן] אמר לי שהוא מגוייס לחזית עממית לפלג הצבאי ושאם אני הסכמתי לבצע איתם את הפיגוע, אז גם אני בחזית עממית הצבאי, ואני אמרתי לו בסדר" (ת/10 עמ' 1 ש' 11-12).

זאת ועוד; רימאוי התעניין בקידומה של התכנית (ת/9 עמ' 1 ש' 20-21: "אני פגשתי את חמדי [קורעאן] עוד כמה פעמים ושאלתי אותו מה קורה עם הפיגוע וחמדי [קורעאן] אמר לי לחכות וזה יגיע"), וביקש לדעת פרטים לגביה (ת/9 עמ' 1 ש' 20-19: "שאלתי את חמדי [קורעאן] מי האחראים עליו ומי ישתתפו איתנו ועל מה הפיגוע הזה, וחמדי אמר לי שאני לא צריך לדעת זאת באותו זמן"). רימאוי השתתף כאמור בפגישות שונות בהן תוכנן הפיגוע ומדבריו במשטרה עולה כי נטל חלק פעיל בהכנות לרצח, ראה עצמו כמי שגוייס לחזית העממית לצורך הוצאת התכנית אל הפועל, ואף

מסר לשותפיו כי אינו צריך להתאמן בנשק משום שהיה חייל בצבא הירדני שם למד לירות (ת/9 עמ' 2 ש/4-5). הנה כי כן, רימאוי ידע כי יש לו חלק משמעותי בהוצאתה של התכנית אל הפועל; הוא היה מודע לפרטיה העיקריים ולתפקידו; הוא נטל חלק פעיל בהכנות למימושה וביקש לקדמה. הוא ידע כי הוא פועל בעניין זה יחד עם קורעאן ואסמאר וכך אף הוצגו הדברים במהלך הפגישה עם הפעיל הבכיר בה השתתפו השלושה. נוכח כל העובדות הללו מתחייבת המסקנה כי התקיים אצל רימאוי גם היסוד הנפשי הנדרש לעבירת הרצח.

21. העובדה שבסופו של דבר נמלטו קורעאן ואסמאר מן הזירה ברכב הפרטי שבו הגיעו בעוד רימאוי מתקשה בהתנעת הרכב המסחרי שבו המתין להם, כמו גם העובדה שרימאוי לא נזקק בסופו של דבר לחפות על מנוסתם בירי מתת המקלע שהיה עמו ברכב, אין בהן כדי לשנות מן המסקנה שבפנינו אחד המבצעים העיקריים של הרצח. הוא הדין באשר לעובדה שרימאוי ידע כי יעד ההתנקשות הוא שר בממשלת ישראל בלא שנמסרה לו זהותו המדויקת (ת/9 עמ' 2 ש' 21: "אמר לי חמדי [קורעאן] שהפיגוע יהיה נגד שר הממשלה והוא לא אמר לי מיהו..."). בהקשר זה מקובלים עלי דבריו של בית משפט קמא אשר ציין כי המעורבים האחרים שיזמו את הרצח וקבעו את היעד בחרו למדר את רימאוי בכל הנוגע לזהותו של השר שיירצח, שמא ייתפס על ידי כוחות הביטחון לפני ביצוע הרצח ויחשוף בפניהם את התכנית.

סיוע וסיוע לאחר מעשה (ערעור עלווי)

22. טענתו של עלווי כי לא היה מקום להרשיעו בעבירת הסיוע וכי יש להסתפק בהרשעתו בעבירה של סיוע לאחר מעשה, אף היא דינה להידחות. סעיף 260(א) לחוק העונשין קובע לעניין העבירה של סיוע לאחר מעשה כך:

"260 (א). היודע שפלוני עבר עבירה ומקבל אותו או עוזר לו בכוונה שיימלט מעונש, הריהו מסייע לאחר מעשה...; לענין סעיף זה, 'עבירה' - למעט חטא".

עבירה זו של סיוע לאחר מעשה אינה רואה במבצעה שותף ישיר או עקיף למעשה העבירה עצמו. היא מתמקדת בפעולות סיוע שנעשו לאחר השלמתה של הפעילות העבריינית ובכך היא נבדלת מעבירת הסיוע הקבועה בסעיף 31 לחוק, שעניינה סיוע לדבר עבירה "לפני עשיית העבירה או בשעת עשייתה" (ראו לעניין זה בש"פ 7389/96 שירזי נ' מדינת ישראל, פ"ד נ(4) 348, 350-352 (1996)). אכן, במקרה שלפנינו העניק עלווי לקורעאן, אסמאר ורימאוי מקלט בביתו לאחר ביצוע הרצח

ומעשיו אלה משתייכים, לכאורה, לקטגוריה עבריינית של סיוע לאחד מעשה (לגישה לפיה ניתן לראות במי שמבטיח טרם מעשה להעניק סיוע לאחד מעשה כמסייע לדבר העבירה על פי סעיף 31 לחוק, ראו פלד עמ' 241). אולם, תרומתו של עלווי לאירוע לא הצטמצמה בכך ומעשיו טרם ביצוע הרצח יש בהם כדי לשייכו במובהק אל קטגוריית השותפים העקיפים לדבר העבירה כמסייע על פי סעיף 31 לחוק העונשין הקובע:

31. מי אשר, לפני עשיית העבירה או בשעת עשייתה, עשה מעשה כדי לאפשר את הביצוע, להקל עליו או לאבטח אותו, או למנוע את תפיסת המבצע, גילוי העבירה או שללה, או כדי לתרום בדרך אחרת ליצירת תנאים לשם עשיית העבירה, הוא מסייע."

מעשה הסיוע בו מדברת העבירה שבסעיף 31 הנ"ל הוא מעשה שיש בו כדי לתרום ולסייע לביצוע העבירה (ראו ע"פ 320/99 פלונית נ' מדינת ישראל, פ"ד נה(3) 22, 30-31 (2001) (להלן: עניין פלונית)), גם אם בפועל לא כך אירע (ראו: ע"פ 4317/97 פוליאקוב נ' מדינת ישראל, פ"ד נג(1) 289, 307 (1999); עניין פלונית, שם; ע"פ 11131/02 יוסופוב נ' מדינת ישראל, פ"ד נח(3) 917, 923 (2004); ע"פ 9826/05 מחאג'נה נ' מדינת ישראל, פסקה 8 (טרם פורסם, 9.7.2008) (להלן: עניין מחאג'נה)). אשר ליסוד הנפשי הנדרש להרשעת אדם כמסייע נפסק כי יש להוכיח שנתקיים אצלו יסוד נפשי של מודעות לטיב התנהגותו המסייעת וכן מודעות לכך שהמבצע או המבצעים העיקריים מבצעים או עומדים לבצע את העבירה העיקרית – או לפחות שהתעורר בו חשד ממשי אך הוא נמנע מלבררו. כמו כן יש להוכיח כי לנאשם בסיוע היתה מטרה לסייע לעבירה העיקרית או לכל הפחות כי צפה ברמה של קרבה לוודאות את האפשרות שהתנהגותו תסייע לביצועה של העבירה העיקרית (ראו: עניין פלונית, עמ' 34-37; עניין מחאג'נה, פסקה 9).

23. במקרה דנן, הלין עלווי את רימאוי בביתו כלילה שקדם לביצוע הרצח ולמחרת בשעות הבוקר המוקדמות, הסיע אותו ברכב המסחרי מביתו שבעזריה אל אזור ראס אלעמוד, כשהוא נוהג בדרכי עפר שהכיר העוקפות את מחסומי כוחות הביטחון. וכך תיאר עלווי את מעשיו בבוקר יום הרצח:

"למחרת היום בבוקר מוקדם, אולי שעה שש, נסענו אני ומחמד [רימאוי] במכונית הקאיה [הרכב המסחרי] לכוון באב אלעמוד דרך סילוואן. אני הראתי למחמד את הדרך הזו, כי הוא לא הכיר אותה. זו דרך עפר ששם אין מחסומים. עד באב אלעמוד אני נהגתי במכונית ואחר כך נסע איתה מחמד... מחמד אמר לי שהוא יחזור אלי

הביתה עוד שעה...” (ת/12 עמ' 1 (ש' 27-28) - עמ' 2 (ש' 1-5)).

מעשיו אלה של עלווי היה בהם בהחלט כדי לתרום להגשמת התכנית העבריינית ובכך נתקיים לגביו היסוד העובדתי הנדרש בעבירת הסיוע. היסוד הנפשי הנדרש לצורך עבירה זו נתקיים לגביו אף הוא בנסיבות המקרה דנן שכן מהודעותיו עולה בבירור כי בעת שהלין את רימאוי בביתו ובעת שהסיעו למחרת היום כברת דרך לקראת היעד, היה עלווי מודע לכך שרימאוי עושה את דרכו אל זירה בירושלים אשר בה מתכוונים הוא ושותפיו לבצע “פיגוע גדול” (ת/12 עמ' 1 (ש' 26-27)). עלווי ידע גם כי רימאוי נושא עמו ברכב תת מקלע “עוזי” (ת/12 עמ' 1 (ש' 24) וכן ידע כי קורעאן, אשר ביקש ממנו להלין את רימאוי אצלו ולאפשר ליד ביתו את חניית הרכב המסחרי בו הוטמן תת המקלע, הינו חבר בארגון טרור ואף היה מעורב בעבר בביצוע פיגועים ובהם הטמנת מטען חבלה באוניברסיטה העברית (ת/14 עמ' 4 (ש' 14-17)). על פי ההלכה הפסוקה די כאמור בעצימת עיניים על מנת להוכיח את רמת המודעות הנדרשת בעבירה של סיוע. אך נראה כי במקרה דנן לא זו בלבד שעלווי היה מודע לכך שהוא מסייע בהתנהגותו להוצאת הפיגוע אל הפועל ולכך שרימאוי עושה את דרכו אל זירת הפיגוע והוא אף צפה ברמה של קרבה לודאות את האפשרות שהתנהגותו תסייע לביצוע המעשה, הדברים שמסר עלווי בהודעותיו מעידים עליו כי גילה להיטות של ממש לסייע בהוצאתו של פיגוע אל הפועל והוא נתן לכך ביטוי במגעיו עם קורעאן:

“כמה ימים לפני הרצח של השר ביקשתי מחמדי [קורעאן] שיגייס אותי לחז"ע [החזית העממית] וחמדי אמר לי שהוא לא יכול כי אני בן יחיד והוא לא רוצה שאני אכלא, אמרתי לו לחמדי שאני אדבר עם האחראי עליו והוא אמר לי כי זה אסור...” (ת/14 עמ' 5 (ש' 18-15)).

העובדה שעלווי לא היה מודע לכל פרטיה של העבירה העומדת להתבצע, במובן זה שלא ידע כי מטרתו של הפיגוע היא לרצוח שר בממשלה, אין בה כדי לשנות מן המסקנה כי סייע לביצוע הרצח של השר זאבי וכבר נפסק בהקשר זה כי “בגדר המחשבה הפלילית הנדרשת מן המסייע, עליו להיות מודע לכך שפעולתו תסייע למעשה עברייני ביעד מוחשי, אם כי לא חייבת להיות מודעות לפרטי פרטיו, ולא די במודעותו כי פעולתו תסייע למעשה עברייני כלשהו” (ע"פ 7085/93 נג'אר נ' מדינת ישראל, פ"ד נא(4) 221, 239 (1997)) [ההדגשות במקור]. כפי שצוין היה עלווי מודע לכך שבמעשיו הוא מסייע להוציא אל הפועל “פיגוע גדול” ודי בכך על מנת להביא להרשעתו בעבירה של סיוע לרצח כפי שקבע בצדק בית משפט קמא.

24. בגין עבירת הסיוע שבה הורשע נגזרו על עלווי שתיים עשרה שנות מאסר לריצוי בפועל ושנתיים מאסר על תנאי והוא מלין, לחלופין, גם על חומרת העונש. אכן, העונש שנגזר על עלווי אינו מן הקלים אך אינני סבורה כי בנסיבות העניין הוא חורג חריגה בולטת מרמת הענישה המקובלת עד כי מן הראוי להתערב בו. עניין לנו ברצח נפשע של שר בממשלת ישראל שבוצע ממניעים לאומניים על ידי גורמי טרור ומכאן החומרה המופלגת שיש לייחס למעשיו של עלווי כמי שסייע בביצועו של רצח זה. העונש המקסימאלי שניתן היה לגזור על עלווי בגין מעשיו עומד על עשרים שנות מאסר לפי סעיף 32(1) לחוק העונשין. בית משפט קמא הביא בחשבון את מכלול השיקולים הצריכים לעניין, איזן ביניהם כנדרש וראה לגזור עליו שתיים עשרה שנות מאסר בפועל (בניכוי ימי מעצרו). עונש זה אינו מצדיק התערבות, כאמור.

אשר על כן, אציע לחבריי לדחות במלואם את שני הערעורים שבפנינו.

ש ו פ ט ת

השופטת א' פרוקצ'יה:

אני מסכימה.

ש ו פ ט ת

השופט ס' ג'ובראן:

אני מסכים.

ש ו פ ט

הוחלט כאמור בפסק דינה של השופטת א' חיות.

ניתן היום, א' אדר, תש"ע (15.02.2010).

ש ו פ ט ת

ש ו פ ט

ש ו פ ט ת